

THE BANKING SYSTEM OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

SISTEMUL BANCAR DIN REPUBLICA MOLDOVA

PLOPA Silviu, student, specialitatea: EG

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail: plopasilviu03@gmail.com

Abstract: *The restrictive monetary policies implemented by the National Bank of Moldova have significantly influenced the behavior of individuals regarding credit. These policies, by increasing interest rates and mandatory reserves, have led to reduced accessibility to credit for both the general population and businesses. Consequently, net lending to legal entities has witnessed a significant decline, negatively impacting the economy. Meanwhile, the liquidity surplus has increased substantially, indicating a trend of hoarding funds in deposits or reducing lending to the business sector. This situation may imply a lack of confidence in the business environment or a stagnation in investments, affecting economic development and financial stability.*

Keywords: Banks, Micro Finance Institutions, Interest Rate Policy, Key Rate

JEL CLASSIFICATION: G210,E430

INTRODUCERE

În anul 2022, Republica Moldova a fost lovită de o criză fără precedent, care a fost determinată de o serie de probleme legate de resursele energetice. Comparând situația cu cea din anii precedenți, putem observa că în 2020 Republica Moldova a cheltuit cel mai puțin pe resursele energetice din ultimii 15 ani, totalizând 589 de milioane de dolari. Situația a început să se înrăutățească începând cu trimestrul IV din 2021, când valoarea importului de resurse energetice a crescut semnificativ, ajungând la 1,07 miliarde de dolari SUA, cu 483 de milioane de dolari mai mult decât în anul 2020. În anul 2022, suma totală achitată pentru resursele energetice a ajuns la aproximativ 2,4 miliarde de dolari SUA.

CONȚINUT DE BAZĂ

Această scumpire a generat o inflație prin ofertă semnificativă în Republica Moldova. Până în anul 2022, inflația se menținea la un nivel rezonabil, de până la 5%. Cu toate acestea, odată cu criza economică, inflația a crescut brusc, ajungând la cote record. În luna septembrie a anului 2022, inflația a atins un nivel de 34,62%, marcând un record în ultimii ani. Această creștere bruscă a inflației a determinat o creștere generalizată a prețurilor pentru majoritatea produselor și serviciilor din Republica Moldova. Conform datelor furnizate de Biroul Național de Statistică (BNS), prețurile medii de consum în luna septembrie 2022 au crescut semnificativ față de aceeași perioadă a anului precedent. [Astfel, prețurile produselor alimentare au crescut cu 37,12%, mărfurile nealimentare au înregistrat o creștere de 22,42%, iar serviciile prestate populației au crescut cu 47,25%¹.](#) Ținând cont de acest context nefavorabil, Banca Națională a Moldovei a fost nevoită să aplice o politică monetară restrictivă pentru a reduce inflația și a restabili stabilitatea în societate. Această politică constă în adoptarea unor măsuri care reduc cantitatea de bani disponibilă în economie sau care cresc costul împrumuturilor, astfel încât să se descurajeze cheltuielile și împrumuturile excesive, care pot alimenta inflația.

Primul instrument utilizat de către BNM pentru a reduce inflația este rata de bază. Prin care ieftinește s-au scumpește banii. În 2020, când rata de bază a ajuns la cel mai mic nivel – 2,65%, au fost cei mai ieftini bani care au existat vreodată în istoria Republicii Moldova. A fost această rată

până pe 29 iulie 2021, când a ajuns la 3,7%, considerată la fel, scăzută. Astfel conform expertului Vreaceslav Ioniță, în această perioadă, Republica Moldova a înregistrat cel mai mare salt de creditare din partea persoanelor fizice. Anticipând inflația, creșterea prețurilor, o accelerare necontrolată a procesului de creditare, BNM a majorat, treptat, de zece ori, rata de bază, de la 2,65% la 21,5%, scumpind puternic banii, descurajând consumul și încurajând economiile populației. Moldovenii au fost în curajați să ia mai puține credite și să depoziteze bani în bănci”

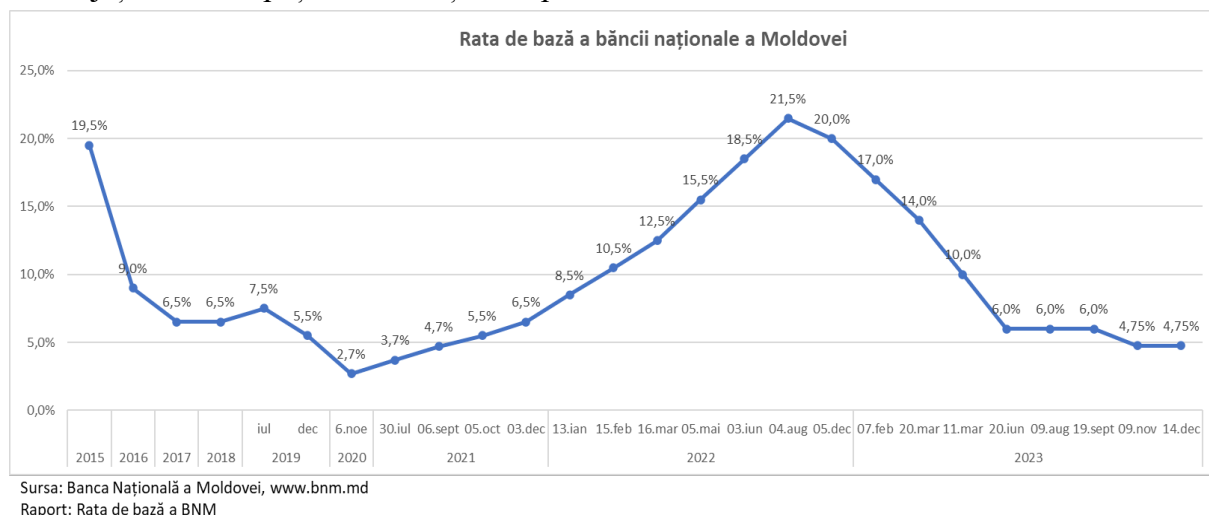

Figura 1. Rata de bază a BNM

De asemenea, un alt instrument care a fost aplicat eficient este mărirea ratei rezervei obligatorii. Prin acest instrument, accesibilitatea banilor este influențată semnificativ. Astfel, rezervele obligatorii au crescut din cauza unui surplus de lichidități de 45 de miliarde de lei în economia națională. Suma de bani colectată de către bănci de la cetățeni a fost mult mai mare decât volumul creditelor oferite populației și agenților economici.

În ceea ce privește rezervele obligatorii de valută, acestea au crescut până la 40%, ceea ce este o situație neobișnuită, deoarece de obicei rezervele obligatorii de valută sunt mult mai mici decât cele în lei. În prezent, rezervele obligatorii în lei sunt în scădere deoarece se eliberează bani în lei, în timp ce rezervele obligatorii în valută rămân ridicate la nivel de 45%. BNM relaxează în prezent politica monetară, ceea ce duce la scăderea costului banilor și la creșterea accesului la bani, în special în lei. Astfel, instituția încurajează creditele în lei și descurajează creditarea în valută.

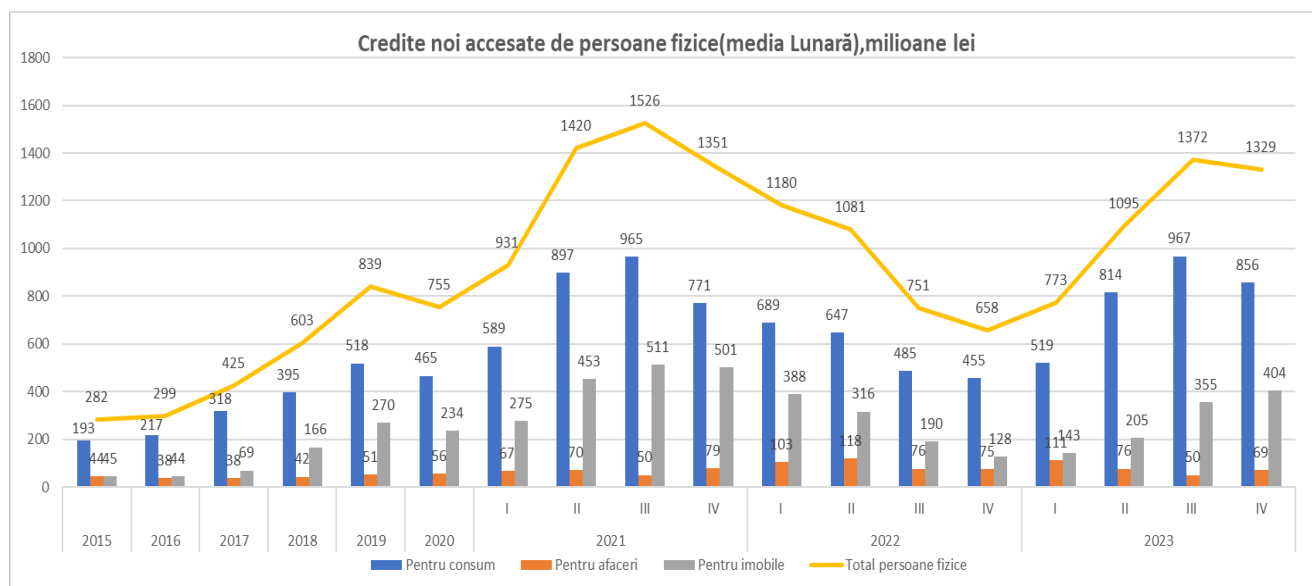
Astfel, politica monetară restrictivă a influențat sistemul bancar prin menținerea unei diferențe semnificative între dobânzile percepute pentru creditele acordate persoanelor fizice și cele acordate persoanelor juridice. În perioadele în care politica monetară a fost relaxată puternic de către Banca Națională a Moldovei (BNM), dobânzile la creditele acordate întreprinderilor au rămas relativ constante, stabilizându-se la nivelul de 8%. Cu toate acestea, influența asupra politicii monetare a fost evidențiată de scăderea semnificativă a dobânzilor la creditele acordate populației, care au atins 5,4% în 2021.

Recent, Banca Națională a Moldovei (BNM) a adoptat o politică monetară mai restrictivă, ceea ce a dus la o creștere ușoară a dobânzilor pentru creditele acordate întreprinderilor. În contrast, dobânzile pentru persoanele fizice au crescut semnificativ, de la 5,4% la 15,9%.

Cu relaxarea ulterioară a politicii monetare, tendința s-a inversat, iar creditele au devenit mai accesibile. Scăderea dobânzilor pentru populație a fost mai rapidă decât pentru mediul de afaceri. „Politica monetară a BNM a influențat mai puternic comportamentul populației comparativ cu cel al întreprinderilor” conform expertului Veaceslav Ioniță. De exemplu, în trimestrul III din 2021, s-a înregistrat un volum record de credite noi accesate de persoanele fizice, atingând 1,5 miliarde de lei. Această creștere notabilă a creditului de consum și a celor pentru imobile a fost determinată în mare măsură de ratele dobânzilor scăzute.

Implementarea unei politici monetare restrictive a condus la o scădere semnificativă a volumului creditelor noi accesate în trimestrul IV al anului 2022. De exemplu, creditele de consum au scăzut de la 965 milioane de lei la 455 milioane de lei, iar cele pentru imobile de la 511 milioane de lei la 128 milioane de lei.

În schimb, relaxarea politicii monetare la sfârșitul anului 2023, corelată cu diminuarea inflației, a generat o creștere a cererii pentru credite noi din partea populației. Astfel, creditele pentru consum și cele pentru imobile au revenit, atingând valori de 856 milioane de lei și, respectiv, 404 milioane de lei în trimestrul IV al anului 2023. Totuși, creditele pentru afaceri accesate de persoanele fizice rămân la un nivel redus, totalizând doar 69 milioane de lei.

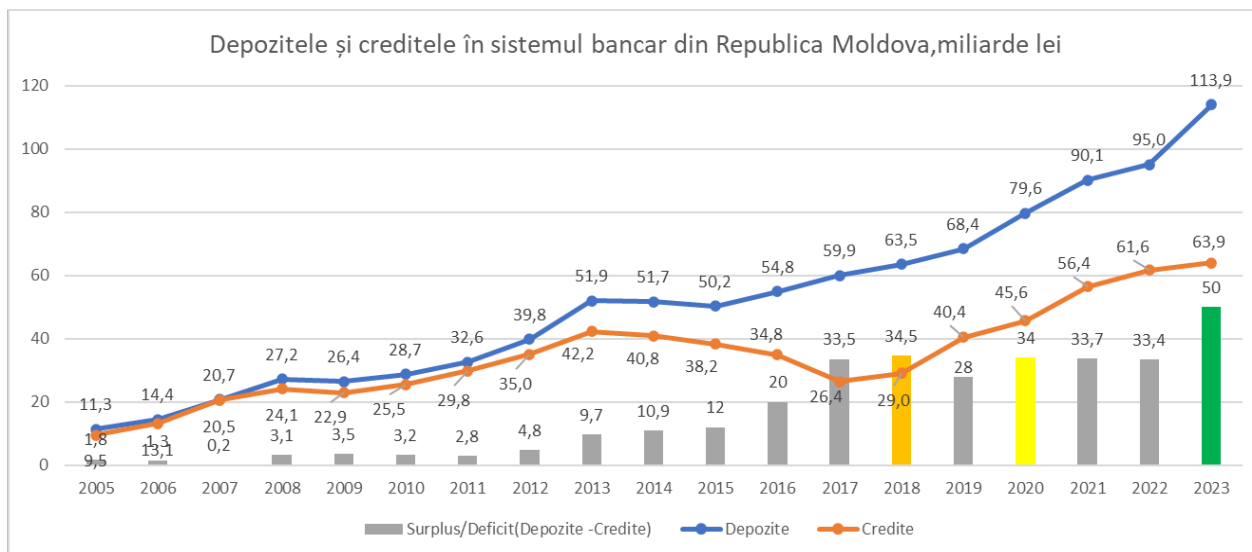
Sursa: Banca Națională a Moldovei, www.bnm.md
Raport: Credite noi

Figura 2 Credite noi accesate de persoane fizice

Aplicarea unei politici monetare restrictive a determinat populația să caute alternative în sectorul ne-bancar, rezultând într-o creștere semnificativă a creditării. În 2023, creditarea persoanelor fizice de către bănci a încetinit considerabil, în timp ce companiile de microfinanțare au înregistrat un record istoric, cu o creștere lunară de 164 milioane de lei. Ponderea acestor credite în totalul creditelor pentru persoane fizice a ajuns la 40%, dublându-se față de anul precedent. Este important să menționăm și creditarea neobservată, provenită din surse clandestine, estimată la 1,8 miliarde de lei în prima jumătate a anului 2022.

Surplusul de lichiditate reprezintă un indicator esențial în analiza piețelor financiare și a economiei. Acesta apare atunci când oferta de bani și active lichide depășește cererea pentru aceste resurse. În sistemul bancar din Republica Moldova, surplusul a fost constant, dar nu extrem de mare. Până în 2013, populația depunea bani în bănci, iar aceștia erau folosiți pentru creditarea mediului de afaceri, susținând astfel funcționarea economiei. Însă, începând cu 2013, surplusul a crescut constant.

Astfel conform lui Veaceslav Ioniță „, în 2023, s-a observat un surplus record de 50 miliarde de lei, generat de o creștere bruscă a depozitelor, de la 95,0 miliarde lei la 113,3 miliarde lei. În contrast, volumul creditelor a crescut nesemnificativ, de la 61,6 miliarde lei la 63,9 miliarde lei “. Această situație sugerează că, în loc ca banii să fie investiți sau să circule în economie, aceștia sunt reținuți în depozite, iar băncile nu susțin mediul de afaceri, ci invers.

Sursa: Banca Națională a Moldovei, www.bnm.md

Raport: Structura portofoliului de credite pe sectorul bancar al RM

Raport: Structura depozitelor pe sistemul bancar

Figura 3. Lichiditatea sistemului bancar

În ultimii ani, mediul de afaceri din Republica Moldova a înregistrat o tendință îngrijorătoare de creditare netă negativă. Această situație contrastează cu anul 2012, când creditarea a atins un nivel record de 18,8 miliarde de lei, în creștere semnificativă față de anul precedent. Astfel conform lui Veaceslav Ioniță „evenimentele, precum furtul miliardului, au influențat profund această tendință, iar fiecare an a adus o scădere a creditării nete”.

De exemplu, în 2020, creditarea a fost de doar 0,5 miliarde de lei, afectată de pandemie. În 2021, s-a înregistrat o creditare negativă de -0,7%, iar în 2022 a crescut la 2,4 miliarde de lei. Totuși, în 2023, am asistat la o prăbușire fără precedent, cu o scădere de -8,2 miliarde de lei. Această situație a fost generată de un volum al depozitelor de 46,8 miliarde de lei, în timp ce creditele accesate s-au ridicat la 38,6 miliarde de lei.

CONCLUZIE

Anul 2024 trebuie să devină un an al investițiilor pentru Republica Moldova, deoarece este esențial să depășim vidul investițional actual. Autoritățile centrale trebuie să intervină pentru a stimula agenții economici să acceseze credite și să investească în dezvoltarea economiei. Crearea unui climat favorabil pentru investiții este imperativă și poate fi realizată prin politici fiscale și măsuri guvernamentale care să ofere stimulente adecvate și facilități pentru investitori.

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dpmc/DPMC8.xhtml>
2. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dpmc/DPMC2.xhtml>
3. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB10.xhtml>
4. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB10.xhtml>
5. https://statistica.gov.md/ro/indicii-preturilor-de-consum-in-republica-moldova-in-luna-decembrie-2023-si-in-a-9485_60870.html

Coordonator științific: Margineanu Aureliu, dr.conf.univ.,
 Academia de Studii Economice din Moldova,
 Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
 E-mail: margineanuareliu@gmail.com